

ISSN 2587- 2001

ANASAY

3 Aylık Ulusal Hakemli - Süreli Dergi -Yıl:1 – Sayı:1- Ağustos 2017

koynunda büyüdük

ANASAY

3 Aylık Ulusal Hakemli - Süreli Dergi - ISSN 2587- 2001

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
GENÇDES

İÇİNDEKİLER

Nagehan GÜLER	15
CENGİZ HÂN'IN MÂVERÂÜNNEHİR'İ ZAPTI (1220) / CENGİS KHAN'S CONQUEST OF TRANSOXANIA (1220)	
Pir Murat SİVRİ	37
TÜRKİYE'DE DİN EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİNE YENİDEN DÖNÜŞ SÜRECİ (1946-1949) / TURNING BACK PROCESS OF RELIGIOUS EDUCATION IN TURKEY (1946-1949)	
Damlanur KÜÇÜKYILDIZ	57
ATMA TÜRKÜLERDE GELİN-KAYNANA ÇATIŞMASI / CONFLICT BETWEEN DAUGHTER-IN LAW AND MOTHER-IN LAW IN ATMA TURKU	
Özgür GÜLBUDAK	71
KIZILDENİZ'İ GEÇİŞ KONULU İKİ TABLONUN İNCELENMESİ / STUDY ON TWO PAINTINGS ABOUT CROSSING OF THE RED SEA	
Yakup ŞAHİNER	85
MUSTAFA NAİMÂ EFENDİNİN HAYATI, TARİHÇİLİĞİ VE ESERİ HAKKINDA KISA BİR DEĞERLENDİRME / A BRIEF REVIEW OF MUSTAFA NAİMA EFENDİ'S LIFE, HISTORIOGRAPHY AND THE WORK	
Elif KOLİKPİNAR	101
BAĞIMSIZLIK DÖNEMİ AZERBAIJAN CUMHURİYETİNDE EĞİTİM VE DİL / EDUCATION AND LANGUAGE IN THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN DURING THE INDEPENDENCE PERIOD	
Sait YILDIRIM	117
YOKSULLUK KÜLTÜRÜ KAPSAMINDA "SİLAH ve NAMUS" FİLMİNİN SOSYOLOJİK ANALİZİ / SOCIOLOGICAL ANALYSIS OF THE "SHOOT AND HONOR" FILM IN THE SCOPE OF POVERTY CULTURE	

Semih İPEK	137
BİR KAZAK KÜYÜ: “AKSAK KULAN” / A KAZAKH KUI: “AKSAK KULAN”	
Murat ÖZTÜRK	149
JOHN LOCKE’UN SİYASET FELSEFESİNDE DOĞA DURUMU VE ONDAN ÇIKIŞ / THE STATE OF NATURE IN JOHN LOCKE’S PHILOSOPHY OF POLITICS AND LEAVING OF IT	
Beyazıt SÖYLEMEZ	163
HASSA İLÇESİ’NDE TARİHİ VE ARKEOLOJİK ARAŞTIRMALAR / THE HISTORICAL AND ARCHAEOLOGICAL STUDIES IN THE TOWN OF HASSA	
Habip TOKGÖZ	183
İSRAİL DEVLETİ’NİN KURULUŞUNDA THEODOR HERZL VE SİYONİZM / ESTABLISHMENT OF THE STATE OF ISRAEL; THEODOR HERZL AND ZIONISM	
İshak KÜÇÜKYILDIZ	197
TORTUM ÇAYI HAVZASININ TARİHİ COĞRAFYASI / HISTORICAL GEOGRAPHY OF TORTUM BROOK BASIN	
Muhammet Nuri CEYLAN	223
HÂMİT ZÜBEYR KOŞAY’IN TÜRKLÜK DÜŞÜNCESİ VE İZGÜ MESCİD ADLI ESERİ / HÂMİT ZÜBEYR KOSAY’S TURKISH DEFINITION AND LITERATURE IZGÜ MESCİD	

ATMA TÜRKÜLERDE GELİN-KAYNANA ÇATIŞMASI
*CONFLICT BETWEEN DAUGHTER-IN LAW AND MOTHER-IN
LAW IN ATMA TURKU*

Damlanur KÜÇÜKYILDIZ*

ÖZET

Atma türkü, ülkemizin Doğu Karadeniz bölgesinde genelde düğün, nişan, kına gecesi, şenlik, festival vb. eğlencelerde doğaçlama olarak söylenen bir türkü türüdür. Bu gelenek, yörede şair adıyla anılan veya kendini az çok şiir formuyla ifade eden kadın ve erkekler arasında yaygındır. Atma türkü geleneğine bakıldığında özellikle kadın-erkek, baba-oğul, gelin-kaynata, gelin-kaynana arasındaki ilişkiler türkülere yoğun bir şekilde konu olmuştur. Bu gelenek içerisinde en çok işlenen konulardan birisi gelin-kaynana ilişkisidir. Atma türkülerinde fazlaca bu konuya temas edildiği görülmektedir. Bu durum gerek gelin ve kaynananın kendi arasında şiirle atışmaları gerekse de şairlerin gelin-kaynana rolüne girerek onları taklit etmeleri şeklinde olmaktadır.

Bu çalışmada gelin ve kaynana arasında geçen çatışmaya atma türkü örneklerinden hareketle değinilmiş ve şairlerin gelin-kaynana rolüne girmeye niçin ihtiyaç duydukları üzerinde kısaca durulmuştur. Bunun sonucunda da atma türkülerinde gelin ve kaynananın en çok hangi konularda ve nasıl birbirlerine üstünlük kurmaya çalıştıkları vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Atma türkü, Doğu Karadeniz, gelin-kaynana çatışması

* Arş. Gör., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, damlanur.kucukyildiz@hotmail.com

ABSTRACT

Atma turku is a kind of folk song which is sung extemporally in entertainments like wedding, engagement, henna night, gala, festival etc. in Eastern Black Sea region in our country. This tradition is common among men and women who are called poets or express themselves in the form of poetry in this region. When the tradition of atma turku is considered relationships especially between men-women, father and son, daughter-in law and father-in law, daughter-in law and mother-in law are discussed intensively. Daughter-in law -mother-in law relationship is one of the most mentioned subjects in this tradition. This subject is touched upon a lot in atma turkus. In this performance daughter-in law and mother-in law bicker with poetry or poets bicker by pretending like daughter-in law and mother-in law.

In this study conflict between daughter-in law and mother-in law is touched upon by giving examples of atma turku and it is also shortly discussed why poets need to masquerade of daughter-in law and mother-in law. As a consequence the most common subjects of the conflict between daughter-in law and mother-in law and how they try to overtower each other are emphasized.

Keywords: Atma turku, Eastern Black Sea Region, Conflict between Daughter-in law and Mother-in law

GİRİŞ

Tek kişinin ya da karşılıklı iki veya daha fazla kişinin bulunduğu duruma ve ortama göre doğaçlama türkü söylemesine türkü atma, söylenen türkülere de atma türkü denilmektedir.¹ (Küçükyıldız 2016: 29) Atma türkü söylemek söz ustalığı gerektirir. Hazır cevaplılık bu geleneğin ortaya çıkmasını sağlayan en önemli etkenlerden biridir. Karadeniz insanının bu özelliği kendini en güzel şekilde atma türkülere gösterir. Yörede şair olarak adlandırılanların dışında sıradan halk da bir dörtlükle dahi olsa az ya da çok kendini atma türküsüyle ifade edebilecek yeteneğe sahiptir. Bu yeti, şairlerin tekelinde atışmaya dönüşür. Bazen bu atışmalar, şairler yorulana kadar aralıksız devam eder.

Atma türküleri genellikle Doğu Karadeniz Bölgesinde özellikle de Rize’de yaygındır (Kaya 1992: 92). Trabzon şehir merkezinde, asrın başlarında atışmaların yapıldığını söyleyen Süleyman Şenel, bu geleneğin Trabzon’un Of,

¹ Atma türkü tanımları için bkz. (Çelik 1997: 168; Kazmaz 1976: 19; Kaya 2010: 423, 424; Günay 1976: 73; Duman 1988: 75; Ak 1998: 8; Ak 2004: 6; Özsoy 2004: 114).

Çaykara ve Sürmene ilçelerinde son yıllara kadar yaşatılmakta olduğunu; fakat artık unutulmaya yüz tuttuğunu belirterek Rize’de halen bu geleneği yaşatan türkücülerin olduğunu söyler. (Şenel 1994: 158). Gelenek Trabzon’da da yaygın olmasına rağmen günümüzde bu geleneğin canlılığını en fazla koruduğu il Rize’dir. Rize’de şairlerin halen çeşitli etkinliklerde bir araya gelerek atma türküler söylediği bilinmektedir.

Atma türküler genelde düğün, dernek, nişan, kına gecesi, şenlik, festival, imece, bayram, çeşitli toplantılar vb. yerlerde söylenmektedir. (Kazmaz 1976: 19; Günay 1976: 73; Başgöz 2008: 103; Kaya 2010: 424; Çelik 1997: 169; 1994: 185; Ak 2004: 5) Fakat atma türkü söylemenin yeri ve zamanının olmadığını belirtmek gerekir. Her yerde ve her zaman atma türkü icra edilebilir. Kahveler/cafeler, uzun yayla yolculukları, karşılaşmalar ve buna benzer birçok ortam atma türkü söylemeye uygun bir zemin oluşturmaktadır. Öyle olur ki türkücüler selamlaşırken, karşısındakinden özel bir istekte bulunurken, bir obje isterken ve telefonda konuşurken dahi atma türküye müracaat ederler. Bu türküler; onlar için bir konuşma, anlaşma vasıtası olur.

ATMA TÜRKÜLERDE GELİN-KAYNANA ÇATIŞMASI

Günlük hayat içinde hemen herkes atma türkü söyleyebilir. Kadın-erkek, kadın-kadın, baba-oğul, gelin-kaynata, gelin-kaynana arasında söylenen atma türküler oldukça yaygındır (A. Kaya 1992: 95). Bu kişiler arasındaki ilişkiler, atma türkülerin konusuna da tesir etmiştir. (Küçükyıldız 2016: 168) Atma türkülerde özellikle gelin-kaynana arasında geçen ilişkiler dikkat çekmektedir. Bilindiği üzere gelin ve kaynana arasındaki iletişimsizlik geçmişten beri var olan bir durumdur. Atma türküler de daha çok atışma şeklinde olduğu için bu türkülerle gelin-kaynana atışması (çatışması) işlenmiştir. (Küçükyıldız 2016: 68).

Söylenen bu türküler sadece gelin ve kaynana arasında geçmez. Bazen şairler çeşitli rollere girerek türkü söylerler. Şairlerin en çok başvurduğu rollerden biri de gelin-kaynana rolüdür (Küçükyıldız 2016: 68). Bunun gerekçesini ise atma türkücülerden Abdullah Şafak şu şekilde açıklar: “*Eskiden gelinler kaynanayla çok atışırdı; türküyle yaptıracağı işi derdi kaynana gelinine. Biz de yarışmalarda o role girerek onları taklit ediyorduk.*” (Şafak 21.11.2015).

Şairlerin çoğu kez gelin-kaynana rolüne girerek türkü söylediği bilinmektedir. Şairlerin kendilerini bu role bürümelerinin altındaki sebeplerden biri elbette ki gülmeyi sağlamaktır. Kadın rolünü üstlenen erkekleri dinleyen seyirciler, hiç şüphesiz bu duruma daha çok gülecekler ve bu sayede ortam da

bir eğlence meydanına dönüşecektir. Özellikle erkeklerin gelin-kaynana rolüne girerek türkü söylemesi bize Ortaoyunundaki *zenne* tipini hatırlatmaktadır. Tabii atma türkü söylerken kadın rolünü üstlenen türkücülerin kadın giysileri giyme gibi bir durumları yoktur. Bu cinsiyete bürünme olayı sadece söylenen türkülerle seyirciye yansıtılmaktadır. Fakat çok az da olsa kadın kıyafeti giyen atma türkücüler vardır.² Erkekler, kadın cinsiyetine bürünerek bu cinsiyetin gerektirdiği hareketleri, duyguları ve düşünceleri taklit yoluna başvurup atma türkülerde dile getirmeye çalışmaktadırlar. Kadın rolüne giren erkeğin, onun gerektirdiği şekilde kadınlar adına, onların duygularını ifade etmesi gerekir. Erkek türkücülerin gelin-kaynana rolüne girmelerinin altında yatan sebeplerden birisi de kadının; yarışma, televizyon vb. yerlerde toplum huzuruna çıkıp kendini gösterememesidir. Çünkü böyle ortamlarda kadının çıkıp türkü söylemesi henüz toplum tarafından kabul edilebilen sıradan bir durum değildir. İşte bu yüzden erkekler de bu eksikliği giderme ihtiyacı duymuş olmalı ki gelin-kaynana türkülerini söylemişlerdir.

Gelin-kaynana arasında geçen atma türkülerin çoğunlukta olma sebebi Türk toplumunun geleneksel aile yapısından kaynaklanmaktadır. Gelinin kaynanayla, kaynananın ise gelinle anlaşamaması ve birinin diğerine üstünlük kurma isteği türkülerde açık bir şekilde kendini göstermektedir:

Kaynana:

“Kar yağar patul patul

Kapilari donatur

Bizum bir gelin vardur

Öğleye kadar yatur” (Aksu 2007: 46)

Bu atma türkünde kaynana gelininin öğlene kadar yatmasından şikâyet etmektedir. Gelinin geç kalkmasından şikâyetin altında elbette ki işlerin kaynanaya kalması da yatmaktadır.

Gelin:

“Rahatluk vermez bana

Kaynanam denen cazi

² Kadın kıyafeti giyerek türkü söyleyen atma türkücüyü örnek olarak Fadime Nine (Ahmet Yıldırım) verilebilir. Örnek video için bkz: <https://www.youtube.com/watch?v=OxPQEEtNyVM> (00.01-04.00) / 17.05.2017.

Hiç darlanma kaynanam

Uşğun benden razı.” (Aksu 2007: 46)

Yukarıdaki atma türküde ise gelin, kaynanayı bir cadı/caziya benzetmektedir. Cadı, insanlara kötülük etme özelliğiyle bilinir. Gelinin kaynanayı cadiya benzetmesi de kaynananın geline sürekli kötülük etmesinden kaynaklanmaktadır. Gelin, kaynanaya bir seslenişte de bulunur. Oğlunun kendisinden razı olduğundan, bunalmasının boşuna olduğundan söz eder. Aslında gelin, oğlunun kendisinden razı, kendisinin yanında olduğunu söyleyerek kaynananın canını sıkmaya, onu kıskandırmaya, rahatsız etmeye çalışır.

İlyas Kazdal’ın Yusuf Saral ile Üsküdar Demokrasi Meydanı’nda yaptıkları gelin-kaynana atışmasında Kazdal, kaynana; Saral ise gelin rolüne girer:

Kazdal:

Ha bu musibetsuzi

Gelin ettum nereden

Bi daha kiz alursam

Vallah Kalkandere’den

Saral:

Benum zalum kaynanam

Bilmem ne olacaksun

Kiz verürseler sana

Bayılıp alacaksun

Kazdal:

Ne ineği sağayi

Ne hamur yoğuriyi

Evi çocuk doldurdi

Her sene doğuriyi (Kazdal 10.11.2015).

Kaynana, gelininden memnun değildir ve bu memnuniyetsizliğini bir daha Kalkandere’den gelin etmeyeceğini söyleyerek belli eder. Yani gelinin kötü çıkmasının sebebini yaşadığı yere bağlar ve bir daha aynı hataya düşmeyeceğini,

yemin ederek dile getirir. Gelin ise kaynanayı zalimlikle suçlar ve kendisine kimsenin kız vermeyeceğini, eğer verirlerse bayılarak alacağını söyler. Kaynana ise aslında bir gelinden ne beklediğini son dörtlükte ifade etmiş olur. Gelinin ne inek sağdığını, ne hamur yoğurabildiğini belirterek ancak çocuk doğurmayı bildiğini söyler.

2004 yılında televizyonda Cevahir Şerbetçi ve Osman Efendioğlu'nun gelin-kaynana konulu atışmaları (Efendioğlu, kaynana; Şerbetçi, gelin rolündedir.)

Şerbetçi:

Bu kaynanami buldum

Ne olacak olacak

Efendioğlu:

Yakında bu kaynanan

Senden de kurtulacak

Şerbetçi:

Bunun dili durmayı

Ocağını yıkacak

Efendioğlu:

Oğlum bi evlenursa

Bu uzaktan bakacak

Şerbetçi:

O senun uşağını

Bakalım kim alacak

Efendioğlu:

İnşallah bu gelinim

Kumalan yaşayacak

Şerbetçi:

Bu bedduami almış

Bayrama çıkmayacak

Efendioğlu:

Ben var iken bu gelin

Kapımı kapatacak

Şerbetçi:

Bana kaynana olan

Temizlik de yapacak

Efendioğlu:

Çalışmaz bu gelinim

Gece gündüz yatacak

Şerbetçi:

Köylü gelinlerini

Şehirden yapmayacak

Efendioğlu:

Evimizin sırrını

Herkese anlatacak

Şerbetçi:

Ben bi şehir kızıyım

Düzenime uyacak

Efendioğlu:

Her gün sürünür gezer

Ođlumu batıracak

Şerbetçi:

Bu eski kaynanalar

Bacalardan çıkacak

Efendioğlu:

Bakalım o gelinim

Bu evden kim çıkacak

Şerbetçi:

Senin gibi kaynana

Gübre da taşıyacak (Çakar 17.12.2015).

Yukarıdaki atma türküde yine türkücüler gelin-kaynana rolüne girerek taklide başvurmuşlardır. Atma türküye baktığımızda kaynana gelininden, gelin ise kaynanasından kurtulma peşindedir. Kaynana, oğlunu tekrardan evlendirme çabasındadır. Eğer oğlu evlenirse gelininin ona ancak uzaktan bakabileceğini söyler. Gelin ise oğlunu kimsenin almayacağını dile getirerek onun kahrını yalnızca kendisinin çekebileceğini ifade eder. Kaynana, gelinine kuma getireceğini söyleyerek onun gözünü korkutmaya çalışır. Gelin ise kendisine beddua ettiğini, bayrama kadar bile yaşamayacağını söyler.

Atma türkünün devamına baktığımızda gelinin kaynanasına sürekli kötü işler yaptırmak istediğini görürüz. Kendisine kaynana olanın evinde hizmetçi olup temizlik yapacağından, gübre taşıyacağından söz eder. Gelin, “Bu eski kaynanalar bacalardan çıkacak” derken kaynanasını kapıdan almazsa bacadan, yani zorla evinden çıkaracağını ima eder. Kaynana ise gelinin kendisini evden çıkaramayacağını, aksine gelinin kendisinin evden kaçarak gideceğini söyler. Yine atma türküye baktığımızda kaynananın düşünceleri üzerinden köylü-şehirli gelin karşılaştırması yapılarak şehirden alınan gelinin eleştirisi yapılmıştır.

Söylenen atma türküde gelinin kaynanaya, kaynananın ise geline güçlü bir şekilde üstünlük kurma mücadelesi verdiği görülmektedir. İkisi de baskın çıkmak için uğraşmakta ve biri diğerinin sözleri altında kalmamaya çalışmaktadır.

1993 yılında Hüseyin Albayrak ile Mehmet Ali Berber’in gelin kaynana konulu karşılaşmaları. (Hüseyin Albayrak gelini, M. Ali Berber kaynanayı temsil etmektedir.)

“Kaynana:

Nasıl karşı çıkayı geline bak geline

İyisini almaduk biz baktuk güzeline

Gelin:

Karşı dağlardan beri gel uyuya uyuya

Kaynanayı koysunlar yedi metre kuyuya

Kaynana:

*Ben eve aldum seni kız gelin olman için
Önceden normal idun sosyete oldun niçun*

Gelin:

*Yağmur yağar sel için kızlar olur el için
Analar kız doğurur delikanlılar için ·*

Kaynana:

*Her haldeki uşağum bir daha evlenecek
Sen o kadar nazlanma sana kuma gelecek*

Gelin:

*Rus Pazarı doludur belki alur oradan
İkbalına var ise öyle yazar yaradan*

Kaynana:

*Öyle bişe görmedim döver kaynanasını
Alacağum kocama ben bunun anasını*

Gelin:

*Kaynana gelinine hiç kötülükler eder mi
Sen söyle ey kaynana hiç gelin dayak yer mi*

Kaynana:

Bana ettiklerini annesine eder mi

Ya güzellikle kalır ya da çeker gider mi” (Ak 2004: 66,67).

Bu atma türküde de yine kaynana gelininin kötü çıkmasından yakınır. İyisini almayıp aldıkları gelinin güzelliğine baktıklarını ve aldandıkları dile getirir. Gelinin sosyete çıkmasından yakınır ve oğlunun tekrar evleneceğini söyleyerek gelinini korkutmaya çalışır. Daha sonra da kendisine yaptıklarını annesine etmeyeceğini, yani kendisini annesi gibi görse böyle yapmayacağını belirterek ya güzellikle kalmasını ya da evden çekip gitmesini söyler. Gelin de kaynananın “sana kuma gelecek” demesi üzerine oğlunun o kumayı ancak Rus pazarından

bulabileceğini belirtir ve daha sonra kaynananın gelinine kötülük etmemesi gerektiğinden söz eder.

1991 yılında Emin Ali Kardeşler ile Ahmet Özyanık'ın gelin-kaynana konulu atışmaları: (Em: Emin Ali Kardeşler/ Ah: Ahmet Özyanık)

“

Ah: *Nasıl anlatacağız gelinle kaynanayı*

Em: *Keşil olalım Ahmet uydursunlar aray*

Ah: *Geline et nasihat bilsin ana babayı*

Em: *İkisi de Allah'sız bulacaklar belayı*

Ah: *İşte öyle olunca yarayiler kafayı*

Em: *Ola yer birbirini uşak çeker cefayı*

Ah: *Madem o iş öyledur baştan kursun dünyayı*

Em: *Ne karıyı atayı ne parkayı anayı*

Ah: *Ama bazıları var evden bile kovayı*

Em: *Kovulmayı hak etti o zaten yol aray*

Ah: *İkinci bir evlilik o da masraf açayı*

.....” (Ak 2004: 48, 49).

Yukarıdaki atma türküde ise gelinle kaynananın sürekli kavga ettiğinden, onlar birbirini yerken cefayı oğlanın çektiğinden söz edilir. Yani erkeğin arada kaldığından, ne eşini atabildiğinden ne de annesini bırakabildiğinden bahsedilir. Türküyü söyleyen kişilerin erkek olduğunu göz önünde bulundurursak bu atma türkünün bir çeşit gelin-kaynana eleştirisi olduğunu ve erkeklerin bu çatışmada hep huzursuz olan taraf olduğunu görürüz. Bunu da erkekler türküyle dile getirerek bu iki zıt tipe bir çeşit mesaj vermiş olurlar.

SONUÇ

Atma türküler hemen her konuda söylenebilir. Bu konulardan birisini de gelin-kaynana atışmaları teşkil etmektedir. Yörede gelin ve kaynana arasında yaşanan çatışmanın erkek türkücülerin de konularına etki ettiğini ve onların da bu role girerek gelin ve kaynana arasında geçen söz yarışını taklit edip türküler söylediklerini görmekteyiz. Erkek türkücülerin kadın rolüne girerek atma türkü

söylemesi Ortaoyunundaki “zenne” tipini hatırlatmaktadır. Bu role giren erkekler, kadınların duygularını, düşüncesini taklit yoluna başvurarak dile getirmiş olurlar. Kimi zaman da kendi pencerelerinden bakıp bu kişiler arasındaki çatışmanın eleştirisini, erkeğin yaşadığı mağduriyeti gözler önüne sererek yaparlar. Erkeklerin kadın rolüne girerek türkü söyleme sebeplerinden birisi elbette gülmeyi sağlamaktır. Kendisi dışında biri gibi davranan, özellikle kısa süreliğine cinsiyet değiştirerek türkü söyleyen bir erkek elbette daha fazla gülüncü sağlayacaktır. Bu cinsiyet değişikliğini ancak söylenen türkülerden hissedebiliriz. Yani bir kıyafet değişikliği söz konusu değildir. Nadir de olsa kadın kılığına girerek atma türkü söyleyenler de vardır. Erkeklerin kadın rolünü üstlenerek gelin-kaynana çatışmasını işlemesine bir diğer sebep ise kadının yarışma, televizyon vb. yerlerde toplum içine çıkıp türkü söylemesinin hoş karşılanmamasıdır. Bu sebepten ötürü erkekler kadını da bir şekilde bu ortamlarda temsil etmek amacıyla onları taklit etmiş, bu sayede de atma türkülerde farklı konuları işlemişlerdir.

Bu atışmalarda gelinin kaynanaya, kaynananın ise geline üstünlük kurma mücadelesinde oldukları görülmektedir. Bu türkülerde gelinin kaynanayı cadıya benzettiğini, onu zalimlikle suçladığını, hizmetçilik vb. işler yaptırmak istediğini ve ondan kurtulmanın yollarını aradığını görmekteyiz. Gelin, kaynanasından kurtulmak için ona beddua ederek kaynananın ölümünü ister. Kocasının kendisini sevdiğini, kendisinden razı olduğunu belirterek kaynanaya nispet yapar.

Kaynana ise gelini boşatıp oğlunu başkasıyla evlendirmeye çalışır. Gelininin iyi çıkmadığından, alırken güzelliğine aldandığından söz eder. Onu gece-gündüz yatmakla suçlayarak işlerin yapılmadığından şikâyet eder. Gelinin süslenmesinden yakınıır; oğlunu batıracağından korkar. Gelinin varlığından rahatsızlık duyar ve ondan kurtulmanın, onu evden göndermenin yollarını arar. Gelininin böyle çıkmasının sebebini ise genellikle alınan gelinin şehirden olmasına bağlar. Tüm bunlar olurken erkek ise arada kalan, ne yapacağını bilmeyen, mağdur olandır.

Verilen atma türkü metinlerinde gelin-kaynana geçimsizliğinin fazla olduğunu, bunlar arasında büyük çatışmalar yaşandığını görmekteyiz. Bu çatışmaya sebep olan pek çok etken vardır. Nesil çatışması, birbirlerine tahammül edeme-me, anlayışsızlık, birinin diğerine üstünlük kurma isteği vb. bunlardan sadece birkaçıdır. Bütün bunlar bize sosyal yaşantının atma türkülere nasıl yansıldığını göstermektedir.

KAYNAKÇA

AK, Orhan Naci (1998), *Rize Halk Şiiri Derlemeleri*, Rize: Rize Halk Eğitim Müdürlüğü Yayınları.

AK, Orhan Naci (2004), *Rize Karşı Beri Atma Türkü Yarışmaları*, Trabzon: Rize Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü Yayınları.

AKSU, Reyhan (2007), *Rize’de Atma Türkü Geleneği, (Yayımlanmamış Lisans Bitirme Tezi)*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Temel Bilimler Bölümü.

BAŞGÖZ, İlhan (2008), *Türkü*, İstanbul: Pan Yayıncılık.

ÇELİK, Ali (1994), “Doğu Karadeniz Bölgesi Atma Türküleri”, Ali Berat Alptekin (Haz.), *Prof. Dr.Saim Sakaoglu’na 55. Yıl Armağanı*, (ss. 184-204). Kayseri: Bizim Gençlik Yayınları.

ÇELİK, Ali (1997), “Yaşayan Bir Atma Türkü Şairi Osman Efendioğlu ve Atma Türkü”, [Bildiri]. *V. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Halk Edebiyatı Seksiyon Bildirileri I*, (ss.161-177). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

DUMAN, Mustafa (1988), “Trabzon Yöresinde Atışma ve Türkü Atma Geleneği”, *Türk Folkloru Belleten* 1987/1-2. İstanbul: Türk Folkloru Yayınları, 67-80.

GÜNAY, Turgut (1976), “Doğu Karadeniz Bölgesinde Atma Türkü Geleneği”, [Bildiri]. *I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, II. Cilt: Halk Edebiyatı, (ss.73-83). Ankara: Kültür Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi Yayınları.

KAYA, Azat (1992), “Rize Taşköprü Köyünde Atma Türkü Geleneği ve Atma Türkülerden Bazı Örnekler”, *Türk Halk Kültüründen Derlemeler* 1992. Ankara: Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları. 91-109.

KAYA, Doğan (2010), *Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Akçağ Yayınları.

KAZMAZ, Süleyman (1976), *Rize Halk Şairleri Halk Edebiyatı Alanında Bir Araştırma*, Ankara: Gül Yayınevi.

KÜÇÜKYILDIZ, Damlanur (2016), *Rize'de Atma Türkü Geleneği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÖZSOY, Bekir Sami (Güz 2014), “Karadenizde Atma Türküleri ve Atma Türkü Geleneği”, *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, (3). 113-118. http://www.karam.org.tr/Makaleler/157792289_ozsoy.pdf/ 17.12.2015.

ŞENEL, Süleyman (1994), *Trabzon Bölgesi Halk Musikisine Giriş*, İstanbul: Anadolu Sanat Yayınları.

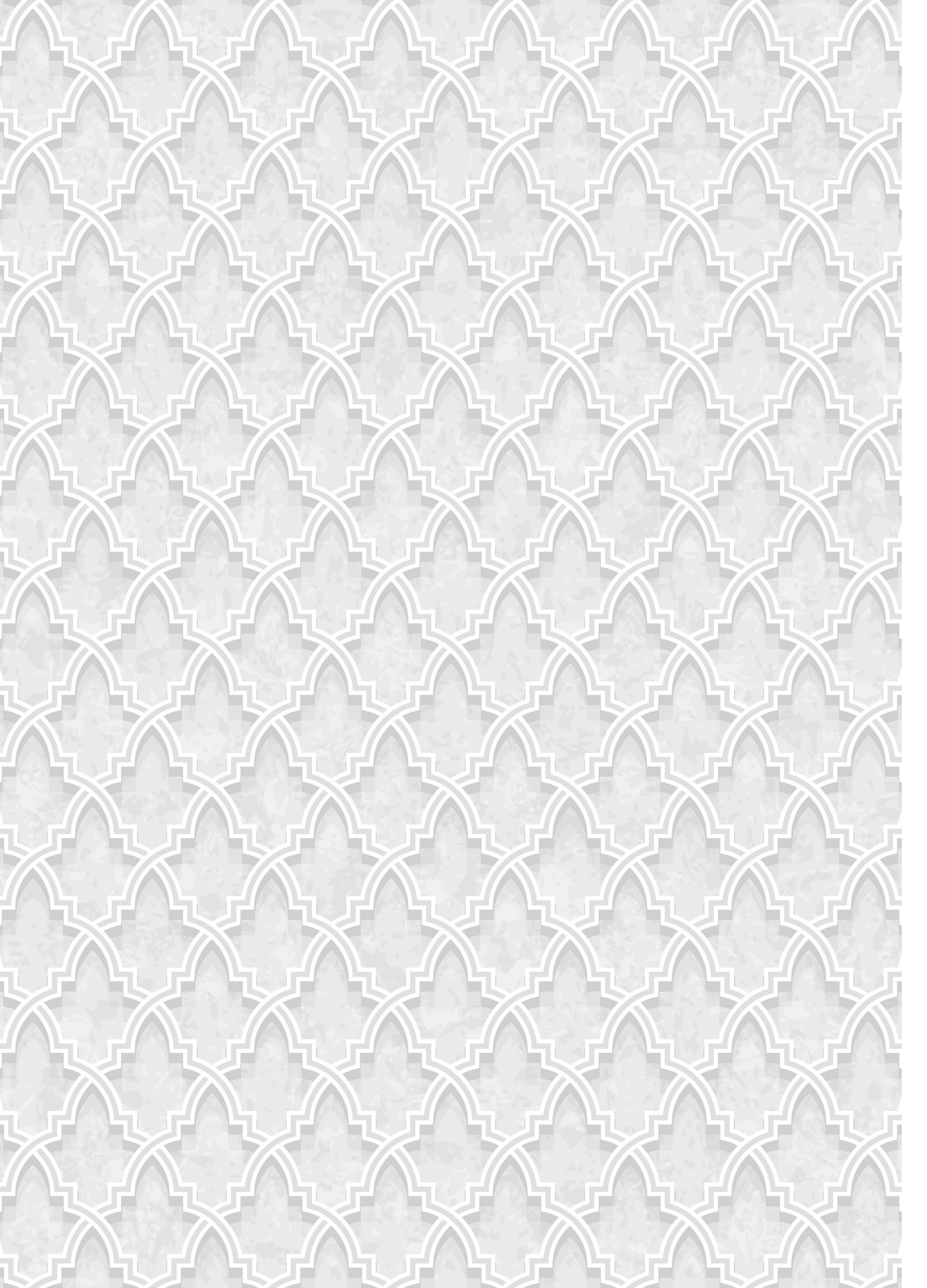
[https://www.youtube.com/watch?v=OxPQEEtNyVM\(00.01 - 04.00\) /](https://www.youtube.com/watch?v=OxPQEEtNyVM(00.01 - 04.00) /)
17.05.2017

Sözlü Kaynaklar

ÇAKAR Ahmet, Lise Mezunu, 1989 Van, 17.12.2015 tarihli görüşme.

KAZDAL İlyas, İlkokul Mezunu, 1960 Rize/Muradiye Beldesi/Soğuksu Mahallesi, 10.11.2015 tarihli görüşme.

ŞAFAK Abdullah, Ortaokul Mezunu, 1960 Rize/Merkez/Dört Yol, 21.11.2015 tarihli görüşme.

Nagehan GÜLER

CENGİZ HÂN'IN MÂVERÂÜNNEHİR'İ ZAPTI (1220)

Pir Murat SİVRİ

TÜRKİYE'DE DİN EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİNE YENİDEN DÖNÜŞ SÜRECİ (1946-1949)

Damlanur KÜÇÜKYILDIZ

ATMA TÜRKÜLERDE GELİN-KAYNANA ÇATIŞMASI

Özgür GÜLBUDAK

KIZILDENİZ'İ GEÇİŞ KONULU İKİ TABLONUN İNCELENMESİ

Yakup ŞAHİNER

MUSTAFA NAİMÂ EFENDİNİN HAYATI, TARİHÇİLİĞİ VE ESERİ HAKKINDA KISA BİR DEĞERLENDİRME

Elif KOLİKPİNAR

BAĞIMSIZLIK DÖNEMİ AZERBAJCAN CUMHURİYETİNDE EĞİTİM VE DİL

Sait YILDIRIM

YOKSULLUK KÜLTÜRÜ KAPSAMINDA "SİLAH ve NAMUS" FİLMİNİN SOSYOLOJİK ANALİZİ

Semih İPEK

BİR KAZAK KÜYÜ: "AKSAK KULAN"

Murat ÖZTÜRK

JOHN LOCKE'UN SİYASET FELSEFESİNDE DOĞA DURUMU VE ONDAN ÇIKIŞ

Beyazıt SÖYLEMEZ

HASSA İLÇESİNDE TARİHİ VE ARKEOLOJİK ARAŞTIRMALAR

Habip TOKGÖZ

İSRAİL DEVLETİ'NİN KURULUŞUNDA THEODOR HERZL VE SİYONİZM

İshak KÜÇÜKYILDIZ

TORTUM ÇAYI HAVZASININ TARİHİ COĞRAFYASI

Muhammet Nuri CEYLAN

HÂMİT ZÜBEYR KOŞAY'IN TÜRK LÜK DÜŞÜNCESİ VE İZGÜ MESCİD ADLI ESERİ

ANASAY

anasaydergisi@hotmail.com

ISSN 2587-2001

9 772587 200005